

De Slag op het Haarlemmermeer

Tijdvak	Vroegmoderne tijd
Wat ga je doen?	Bootjes en/of vlaggen maken voor de Slag op het Haarlemmermeer
Voor wie?	Onderbouw-middenbouw-bovenbouw

ONDERZOEKEN

Achtergrondinformatie:

Vroeger was Haarlemmermeer geen land, maar één groot meer waarop schepen voeren. Er is zelfs oorlog gevoerd op het Haarlemmermeer. Dat noemen wij de slag op het Haarlemmermeer en was onderdeel van de 80-jarige oorlog, ook wel de Nederlandse opstand genoemd.

Tijdens deze oorlog was de koning van Spanje de baas over Nederland. Er waren steden, zoals Amsterdam, die bij deze koning wilden blijven. Maar de stad Haarlem wilde liever dat Willem van Oranje (voorouder van koning Willem Alexander) de baas over Nederland werd. De mensen die voor Willem van Oranje vochten werden de Watergeuzen genoemd.

Toen Haarlem de kant van Willem van Oranje koos, werd de stad door de Spanjaarden belegerd.

Het Haarlemmermeer was toen een toevouerroute voor schepen om voedsel en andere spullen naar Haarlem te brengen. De Watergeuzen probeerden deze route open te breken door oorlog te voeren tegen Spaanse en Amsterdamse schepen. Hoewel ze toen de strijd om Haarlem verloren, hebben ze uiteindelijk wel de 80-jarige oorlog gewonnen. Op het schilderij 'de slag op het Haarlemmermeer', zie je de Nederlandse vlag op de schepen van de Watergeuzen. De vlag is net even anders namelijk met de kleuren oranje, wit, blauw. Ook zie je de vlag van de stad Amsterdam met drie kruisjes. Niet alleen landen hebben dus een vlag, maar ook steden en gemeenten. De huidige vlag van de gemeente Haarlemmermeer is nog niet zo heel oud en heeft de kleuren blauw en wit met een leeuw en graan als symbool.

Onderzoek:

Ga op internet/ boek/ lesblad op zoek naar informatie en afbeeldingen over de Slag op het Haarlemmermeer.

Onderzoeksvragen:

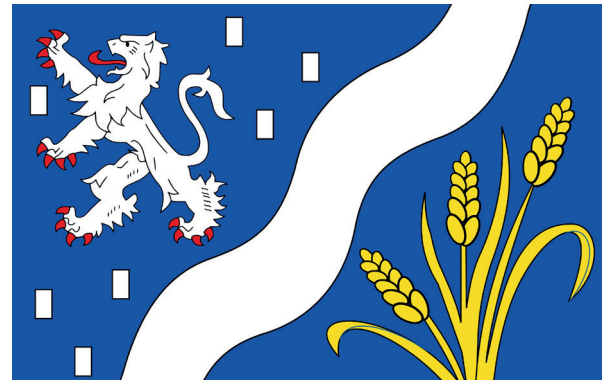
- Wanneer was de Slag op het Haarlemmermeer?
- Kun je dit aanwijzen op de tijdlijn in de kast?
- Hoe zag het Haarlemmermeer er toen uit? Wat is er nu anders?
- Waarom werd er gevochten op het Haarlemmermeer? Door wie werd er gevochten?
- Wie is Willem van Oranje?
- Wanneer leefde Willem van Oranje?
- Wanneer was de 80-jarige oorlog? Duurde de oorlog echt 80 jaar?

Het schilderij de Slag op het Haarlemmermeer, geschilderd door H.C. Vroom, te zien in het Rijksmuseum

Willem van Oranje

Vlag gemeente Haarlemmermeer (nu)

MAKEN | ONDERBOUW – MIDDENBOUW - BOVENBOUW

Opdracht

'Breng het schilderij - de Slag op het Haarlemmermeer - tot leven met je eigen geknutselde boot.'

Wat ga je doen?

De kinderen gaan het schilderij **de Slag op het Haarlemmermeer** tot leven brengen in een waterbak met hun zelfgemaakte bootjes.

Hiervoor ga je eerst bootjes maken met eenvoudig knutselmateriaal zoals plastic shampoo flessen, bamboe bakjes of leeg drankkarton. Door een bootje te maken van een shampoofles, geef je afval een tweede leven en draag je bij aan het verminderen van plastic afval. Je kunt ook een eigen vlag voor het bootje maken.

Alles klaar? Kunnen jullie nu samen het schilderij 'de Slag op het Haarlemmermeer' tot leven brengen?

Maak er een 'nieuw' schilderij van door een foto te maken van alle drijvende bootje.

Kijk bij INFORMATIE EN TIPS - voor werkbladen, filmpjes en leuke websites over vlaggen maken en bootjes knutselen.

Stappenplan - Zelf bootjes maken van plastic flessen

Dit bootje is erg simpel om te maken. Je neemt een lege plastic fles (niet helemaal rond, bij voorkeur beetje plat, zoals bijv. shampoofles), een kurk, een paar stokjes, een elastiekje en een stukje stof of papier voor het zeil en de mast en je knutselt hiervan een bootje dat kan drijven op het water.

Lees het stappenplan van Floris Hovers goed door: Flessenbootje van Floris Hovers – IKONIC

<https://ikonic.shop/en/collections/flessenbootje-floris-hovers-verhaal>

Tip! De juf of meester kan alvast de stof voor het zeil knippen.

Stap 1

Spoel de fles goed uit en verwijder labels.

Stap 2

Gebruik een prikpen (of schaar of boortje) om bovenin de fles een gat te maken voor de mast.

Stap 3

Maak van een satéprikker of takje een mast en steek deze in de opening.

Stap 4

Knip uit een lapje stof of papier een driehoekig of rechthoekig zeil, rijg het met kleine gaatjes op de mast.

Stap 5

Zet de mast met een halve kurk of wat lijm vast. Bevestig het zeil stevig zodat het niet los waait.

Stap 6

Lijm of bind met elastiek een houten latje, kurk of stukje plastic horizontaal onderaan de fles als kiel - dat helpt tegen kantelen.

Stap 7

Decoreer je bootje met stiften, stickers of vlaggetjes. Test het bootje in het water.

Tip! Drijft het bootje niet goed? Voeg een extra kurk of gewichtje toe voor een betere balans.

Stap 8

Speel met de bootjes 'de Slag op het Haarlemmermeer' na.

Tip! Houd een zeilwedstrijd in de watertafel en probeer jouw bootje als eerste naar de overkant te blazen.

Je mag andere bootjes wegblazen!

Fotograferen

Breng het schilderij 'de Slag op het Haarlemmermeer' tot leven en maak er een nieuw schilderij van door een foto te maken van alle bootjes die in de watertafel of grote teil drijven.

VOORBEREIDING DOOR DE LEERKRACHT

Materiaal

Zelf toevoegen:

- Lege, schone plastic fles (shampoo- of douchegel, niet helemaal rond, bij voorkeur met platte zijde)
- Lapje stof of stevig papier voor het zeil
- Lijm
- Schaar, prikpen of boortje voor het gat in de fles
- Touwtje
- Watervaste stift
- Optioneel: houten latje of stukje plastic voor de kiel

In de Polderkar:

- Aquaplay waterbak (Ringvaart)

Aanwezig in de erfgoedautomaat:

- Satéprikker voor de mast (of gebruik een dun takje of stokje)
- Elastiek
- Kurk

LESDUUR +/- 1 uur

MAKEN | MIDDENBOUW – BOVENBOUW

Opdracht

'Ontwerp de mooiste of gekste vlag voor Haarlemmermeer, je eigen dorp of stad.'

Wat ga je doen?

Van papier of van stof maak je jouw eigen vlag voor de gemeente Haarlemmermeer, stad of dorp waar je woont. Bedenk, schrijf en schets de leukste ideeën op papier. Ga vervolgens aan de slag met het ontwerp van je vlag. Dit kan op een computer, maar je kan ook een vlag maken van een doek, een stuk laken of papier. Het ontwerp kun je erop tekenen met stiften of potloden, maar je mag ook verf gebruiken.

Waar staat deze vlag voor? De vlag symboliseert jouw verhaal. Bedenk eerst wat je wil vertellen met jouw vlag en voor wie, welke gemeente, dorp of stad de vlag bedoeld is. Als je weet wat je wil vertellen, weet je ook welke kleuren geschikt zijn voor de vlag. Wil je bijvoorbeeld iets vertellen over de natuur dan is groen een geschikte kleur. Maar wil je iets vertellen over liefde of gevaar kun je rood gebruiken.

Je kunt natuurlijk ook een vlag ontwerpen voor school of lokale sportclub. Als inspiratie hoe de vlag eruit komt te zien moet je natuurlijk goed kijken naar je omgeving! Wat is er bijzonder aan de Haarlemmermeer of jouw omgeving? Welke kleuren horen daarbij? Welk gevoel roept het bij je op? Hoe laat je dit zien met een symbool op de vlag? Kijk bij INFORMATIE EN TIPS voor werkbladen, filmpjes en leuke websites over vlaggen ontwerpen en de betekenis van vlaggen.

Stappenplan - Zelf vlaggen ontwerpen en maken van stof of papier

Lees het stappenplan goed door: Het Klokhuis. Vlag ontwerpen
<https://content.ntr.nl/content/ntr/jeugd/hetklokhuis/studio/Vlagontwerpen.pdf>
Tip! De juf of de meester kan alvast de stof knippen.

Ga zelf op zoek op internet, boeken of lesbladen naar informatie en afbeeldingen over vlaggen.

Onderzoeksvragen:

- Wanneer gebruik je een vlag? Noem enkele voorbeelden.
- Hoeveel verschillende vlaggen ken jij?
- Kun je de vlaggen van 10 verschillende landen tekenen? Zet de naam van het land erbij.
- Welke symbolen worden er op deze vlaggen gebruikt? Wat betekenen deze symbolen?
- Hoe is de Nederlandse vlag ontstaan?
- Welke vlaggen werden er op boten tijdens de Slag op het Haarlemmermeer gezezen?
- Wat is het verschil met de Nederlandse vlag van toen en nu?
- Kun je iets vertellen over het ontstaan en de symboliek (betekenis) van de vlag van de Haarlemmermeer?

Stap 1

Bedenk wat je wilt vertellen met jouw vlag en voor wie, welke gemeente, dorp of stad de vlag bedoeld is. Als je weet wat je wilt vertellen, weet je ook welke kleuren geschikt zijn voor de vlag. Wil je bijvoorbeeld iets vertellen over de natuur dan zou groen een geschikte kleur kunnen zijn. Maar wil je iets vertellen over liefde zou je rood kunnen gebruiken. De vlag symboliseert jouw verhaal.

Stap 2

Ga aan de slag met het ontwerp van de vlag. Je kunt jouw vlag ontwerpen op een computer, maar je kan ook een vlag maken van bijvoorbeeld een doek, een stuk laken of van papier. Het ontwerp kun je erop tekenen met stiften of potloden, maar je mag ook verf gebruiken.

Tip! Houd de vlag eenvoudig. De vlag moet ook op een grote afstand zichtbaar zijn. Het is dus niet handig om drukke printjes of kleine details te gebruiken.

Houd ook rekening met spiegelbeeld. Een vlag waait niet altijd dezelfde kant op, waardoor je de vlag soms in spiegelbeeld ziet. Het is daarom niet handig om tekst te gebruiken.

Stap 3

In stap 1 heb je bedacht waar je vlag voor staat. Werk nu je verhaal uit.

Omdat een vlag eenvoudig is, is het niet altijd in één oogopslag duidelijk waar de vlag voor staat. Bedenk daarom een verhaal dat je vertelt bij je vlag.

Presenteren

Geef een presentatie of maak een theaterstuk over jouw vlag en vertel het verhaal erachter.

VOORBEREIDING DOOR DE LEERKRACHT

Material

Zelf toevoegen:

- Wit tekenpapier (A4)
- Potlood HB
- Lijm
- Schaar
- Potloden, stiften
- Penselen, verf
- Doek, oud laken, papier
- Optioneel: Computer / laptop met tekenprogramma

LESDUUR +/- 1 uur

INFORMATIE & TIPS

Gevecht tussen Hollandse en Spaanse schepen op het Haarlemmermeer

<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/object/Gevecht-tussen-Hollandse-en-Spaanse-schepen-op-het-Haarlemmermeer--1dacb3e94bd8a8c0ed55bd42c91f476d>

Schilderij over de Slag op Haarlemmermeer

Het Klokhuis. Welkom in de 80-jarige oorlog

https://www.youtube.com/playlist?list=PL-eMgaR_7yQAzHfwDbqor6KRi6vPjDtIC

Historische comedy voor jong en oud waarin de Tachtigjarige Oorlog centraal staat. Willem van Oranje, Maurits, Filips de Tweede en Alva zijn al eeuwen dood, maar vertellen alles over hun tijd.

Vlag van Haarlemmermeer - Wikipedia

https://nl.wikipedia.org/wiki/Vlag_van_Haarlemmermeer

Informatie over de vlaggen (vroeger en nu) van de gemeente Haarlemmermeer

BOEKEN | in erfgoedautomat

Alles over vlaggen (onder-, midden- en bovenbouw)

Jacobs, R., 2025, Schoolsupport Uitgeverij BV

Waar denk je aan bij rood-wit-blauw? Maar weet je ook wat de kleuren betekenen?

De ontvoering Van Philips Willem (bovenbouw)

Wijtsma, R., 2006, Uitgeverij de Banier

Willem van Oranje verzet zich tegen de Spaanse overheersing. Er moet iets gebeuren!

DIGITAAL LESMATERIAAL

Het Klokhuis. Vlag maken (onder- en middenbouw)

<https://studio.hetklokhuis.nl/project/129/Vlag-maken>

Lesbrief vlag maken met papier - stappenplan

Het Klokhuis. Vlag ontwerpen (midden- en bovenbouw)

<https://studio.hetklokhuis.nl/project/124/Vlag-ontwerpen>

Lesbrief vlag maken met stof - stappenplan

20x Bootje knutselen; van zeilboot tot boot maken dat kan drijven (onder- en middenbouw)

<https://mamaliefde.nl/bootje-knutselen-maken-zeilboot-drijven/>

Deze bootjes kun je maken met kosteloze materialen

Floris Hovers Bottel Boats (onder- en middenbouw)

<https://ikonic.shop/en/collections/flessenbootje-floris-hovers-verhaal>

Inspiratie en stappenplan - Zelf een bootje maken van een shampoofles

FILMPJES

Het Klokhuis. Waarom is oranje de kleur van Nederland? (midden- en bovenbouw)

<https://www.youtube.com/watch?v=mSv6K1ok6BM>

Janouk legt uit waarom oranje de kleur van Nederland is.

Het Klokhuis - Masterclass vlag maken (onder-, midden- en bovenbouw)

<https://hetklokhuis.nl/dossier/147/masterclass-van-het-klokhuis/712/vlag-maken>

In de Masterclass van vandaag gaan we onze eigen vlag maken.

Het Klokhuis. Uitzending Vlaggen (midden- en bovenbouw)

<https://hetklokhuis.nl/tv-uitzending/4851/vlaggen>

Overall ter wereld gebruiken mensen vlaggen.

Bronnen

Bronvermelding tekst: liefsuithaarlemmermeer.nl | [wikipedia.org](https://nl.wikipedia.org)

Afbeeldingen: [wikipedia.org](https://nl.wikipedia.org) | [rijksmuseum.nl](https://www.rijksmuseum.nl) | Noord-Hollands archief

